

С Т А Н О В И Щ Е

От доц. д-р Иванка Стоянова Маноилова

Университет за национално и световно стопанство

Катедра „Икономика на транспорта и енергетиката”

Относно: Дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление / икономика на транспорта/”

Автор на дисертационния труд: Деница Благовескова Михайлова

Тема на дисертационния труд „Възможности за увеличаване на екологичната ефективност на транспорта чрез по-широко използване на биогорива”

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 565 от 09. 03. 2021 г. на Зам.ректор по НИД на УНСС

Информация за докторанта

Докторантът е в редовна докторантура на обучение субсидирано от държавата , докторантска програма Икономика и управление /Транспорт/, професионално направление 3.8. Икономика към катедра „Икономика на транспорта и енергетиката” при УНСС, съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 845 от 21.03.2018 г. със срок на обучение от 06.03.2018 г. до 06.03.2021 г.

Докторантът Деница Благовескова Михайлова е отчислена с право на защита на дисертационен труд , считано от 06.03.2021 г. в срок до 06.03.2023 г. съгласно заповед № 607 от 10.03.2021 г. на Ректора на УНСС.

Обща характеристика на представения дисертационен труд

Основната изследователска теза, формулирана от автора е да докаже, че внедряването на биогорива би довело до повишаване на екологичната ефективност на транспорта.

Структурирането е в увод, три глави и заключение, с основен текст 195 стр., 58 таблици и 53 фигури. Използвани са 92 източника, от които 26 са на латиница.

В увода са определени обекта и предмета на изследването. За постигането на основната цел са конкретизирани и задачите за реализирането ѝ. Посочени са и използваните статистически методи.

В първа глава авторът разглежда теоретичните аспекти на понятията „устойчиво развитие „ и „екология”. На базата на обзор на съществуващи научни постижения е отразено влиянието на екологията в социалните и хуманитарните науки и пораждащите се екологични проблеми от замърсяването на атмосферата. Разгледани са и понятията „енергийна ефективност” и „екологична ефективност”, споделяйки мнения на различни автори. Извършен е SWOT –анализ на основните видове биогорива-биетанол, биогаза, биодизела.

Във втора глава е анализиран ограниченият запас от горива и крайното енергийно потребление от сектор „Транспорт“. Извършен е анализ на екологичните проблеми при експлоатацията на горива, основен ресурс за осъществяването на транспортната дейност. Авторът е показал резултати от емисии от серни окиси, неметанови съединения, метан, въглероден диоксид, двуазотен окис и амоняк от пътническия транспорт. Посочени са и резултати от регресионен анализ на емисиите от въглероден диоксид, двуазотен окис и метан от пътническия транспорт и БВП. За товарните превози регресионният анализ е за емисиите на серните и азотни окиси и БВП.

В логична последователност е представена качествена характеристика на биогоривата като възможен енергиен ресурс за транспортната дейност. В количествения анализ акцентът е върху дела на възобновяемата енергия в потреблението на горива в транспорта. В тази връзка авторът чрез прилагане на регресионен анализ дефинира хипотези относно статистическата връзка между вредните емисии и дела на възобновяемата енергия в потреблението на горива.

В трета глава авторът представя възможности за внедряване на биогоривата във водния транспорт-речен и речни пристанища. Проведен е отново регресионен анализ с дефиниране на хипотезите за статистическа връзка между емисиите на неметанови съединения и на двуазотен окис от товарния транспорт и износа на товари по речния транспорт. Авторът разглежда и корелационната зависимост между БВП и крайбрежните товарни речни превози.

Извършен е и регресионен анализ за установяване на връзките между приетите санинни води и баласт по р. Дунав и БВП. Разгледана е и връзката между емисиите на вредни вещества в природата и приетите санинни води и баласт по корабите. Изследвана е и корелационната връзка между вредните емисии от товарния транспорт и дела на възобновяемата енергия в потреблението на горива.

Авторът разглежда и възможността за създаване на кооперации между производителите на биогорива, биорафинерии и бензиностанции, които да обслужват нуждите на автомобилния транспорт.

В заключението авторът конкретизира, че с увеличаване на дела на възобновяема енергия в потреблението на горива се намаляват вредните емисии от пътническия и от товарния транспорт. С увеличаването на дела на възобновяемата енергия се увеличава и запаса на природен газ, на изчерпването му и до увеличаване на енергийната ефективност. Акцентира се върху възможността за създаване на кооперации за биогорива.

Оценка на получените научно-приложни резултати и приноси в дисертационния труд

Авторът на дисертационния труд в процеса на решаване на задачите при изследването, които са в контекста на основната цел е интерпретирал широк кръг от теоретико-методологически обзор на изследванията от редица автори в областта на разглежданата проблематика.

От използваните статистически методи с най-голяма значимост е регресионния анализ за разглеждане на статистически връзки при дефинираните хипотези.

Извършен е анализ и собствени разчети за екологичните проблеми ,предизвикани от транспортната дейност и възможности за внедряване на биогоривата като възможен ресурс за осъществяване на транспортната дейност.

От изложената проблематика в дисертационния труд считаме, че по-значими резултати с приносен характер са както следва:

1. Задълбочено представяне на теоретико-методологическия подход при определяне на понятията „устойчиво развитие” и „екологична ефективност” , доразвити на основата на извършения теоретичен обзор на изследваната проблематика. Извършен е теоретичен анализ на предпоставките да се внедрят биогорива в транспорта.
2. Извършен е анализ на ограничения запас на горива и на екологичните проблеми, предизвикани от транспортната дейност. Разгледана е качествената характеристика на биогоривата като възможен енергиен ресурс за осъществяване на транспортната дейност.
3. В резултат на регресионен анализ и установяването на корелационни връзки на базата на изведени релации са обосновани причините и възможностите за внедряване на биогорива в автомобилния и речния транспорт.

Авторефератът отразява резултатите от работата на докторанта в областта на обсъжданата проблематика.

Представени са **7 публикации** по проблематиката на дисертационния труд.

По представения дисертационен труд изразявам следните **въпроси, бележки и препоръки**:

Въпроси:

1.Какви са възможностите за увеличаване на екологическата ефективност при разработването на водородните стратегии, при които освен възобновяеми енергийни източници, акцентът е и за „зелен водород”, за нова енергийна структура за съхранение на възобновяемата енергия?

С тази нова инфраструктура ще се заменят традиционните източници и модели за производство и доставка на енергията.

2. Как би се отразило задържането на течни горива, но в нисковъглеродна форма , използвани в транспорта?

3. Какво съдържание влага авторът в използваното понятие „капиталова икономика” и какъв „даден принцип” се има предвид /стр.23, абз.4/ ?

Бележки и препоръки:

1. Изложената проблематика изобилства от споделени мнения на автори още от 19 век и трудно може да се прецени позицията на автора на дисертационния труд и интерпретацията на посочените литературни източници.
2. Не са дефинирани компонентите, участващи в представената зависимост и влиянието им върху величината на външните разходи /фиг.1/.
3. Данните на фиг.3 се отнасят само за 2018 г., не се проследява тенденция за запаси и динамика в резерва на суров петрол, което има отношение за проследяване на количествения запас и използването му във времето.
4. От извършения регресионен анализ на емисиите от транспортна дейност е установен дела на възобновяемата енергия в потреблението на горива. В тази връзка не е отчетено, че участието на отделните видове транспорт е различно по отношение вредните емисии и дела на възобновяемата енергия в потреблението на горива.
5. В предложения модел за управление на кооперации за биогорива не са отразени финансовите показатели /рентабилност на собствения капитал и рентабилност на инвестициите/, печалба, пазари, излизане на нови пазари и т.н. във връзка с изграждане на единен пазар за екологични продукти.
В тази връзка не е ясно как се прилагат методите за продуктов екологичен отпечатък и организационния екологичен отпечатък за подобряване измерването на екологичната ефективност.
6. Отчитайки ограничените параметри и показатели на предложения модел, считам че не е достатъчно мотивирано използването на **гъомбьоц** за изобразяване на модела.
7. Допуснати са неточности от правописен характер и стилистично изразяване.

В заключение, независимо от направените критични бележки и препоръки считам, че е налице актуално изследване, с теоретична и методическа приложимост и изразявам **положително становище** относно представения за защита дисертационен труд на докторант Деница Благовескова Михайлова.

Предлагам на Уважаемото научно жури **да присъди** образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление /икономика на транспорта/“ на Деница Благовескова Михайлова.

София, 08.04. 2021г.

Член на журито:

/доц. д-р Иванка Маноилова/

